

Elisabet Apelmo & Åsa Alftberg

”Gör plats!” Om ableism, paternalism och konstruktionen av normbrytande funktionalitet

”Make room!” Concerning ableism, paternalism and the construction of dis/ability
Within the social work profession, social vulnerability and social justice are central concerns. However, professional emphasis is on economic and social conditions and less on dis/ability, despite the fact that dis/ability is important, not only for services aimed specifically at people with dis/abilities, but the entire profession of social work is linked to dis/ability in various ways. The purpose of the article is to contribute to a deepened understanding of vulnerability in general and, in particular, the vulnerability of people with dis/abilities. An advertisement from the Swedish Public Employment Service’s campaign “Make room!” forms a point of departure for a theoretical discussion of how dis/ability is constructed.

The article demonstrates how the advertisement is based on paternalistic and ableistic ways of thinking that connect dis/ability, gender, and race/ethnicity. Able-bodied perfection is regarded as desirable, while the deviant body is linked to deficiency and suffering. The article also deals with the critical discussion that followed the advertisement, which eventually led to the Swedish Public Employment Service withdrawing it.

Finally, we argue in favour of a cripistemological perspective in social work. This means taking previously marginalized knowledge as a starting point and reformulate traditional perspectives. It also means seeking cross-border cooperation between social work and the disability rights movement as well as other social movements. Thus, the lived experience of vulnerability that can result from impairment and its effects, as well as the political vulnerability that arises due to lack of resources, are made visible, without vulnerability being interpreted from paternalistic and ableistic perspectives. Moreover, ideas of the normal body and the normal way of thinking and feeling can be made visible and criticized, and alternative visions for how to organize society can be formed.

Elisabet Apelmo är fil dr i sociologi och lektor i handikapp- och rehabiliteringsvetenskap vid Malmö universitet

Åsa Alftberg är docent i socialt arbete vid Malmö universitet

Kontakt: elisabet.apelmo@mau.se

Introduktion

Funktionsrättsrörelsen har länge haft en ambivalent relation till socialt arbete. Å ena sidan har professionella inom socialt arbete en möjliggörande potential med utrymme att tilldela lagstadgade resurser, som exempelvis personlig assistans, bostad med särskild service, boendestöd, hemtjänst, ledsagarservice, daglig verksamhet eller kontaktperson. Å andra sidan har funktionsrättsrörelsen kritiserat traditionen av medicinska interventioner, kontroll, reglering och ett bristperspektiv som lett till att personer med normbrytande funktionalitet har konstruerats som annorlunda (Meekosha & Dowse 2007; Shildrick & Price 1996; Thomas 2007). Personer med normbrytande funktionalitet är också underrepresenterade bland socialarbetare, vilket kan förstärka ett vi och dem-perspektiv (Meekosha & Dowse 2007; Roulstone 2012).

Inom socialt arbete ligger fokus på social utsatthet och strävan efter social rättvisa (se exempelvis Björngren Cuadra m.fl. 2013; Gruber m.fl. 2020), med mer tonvikt på ekonomiska och sociala förhållanden och mindre på funktionalitet (Bigby 2013). Vid universitetsutbildningar i socialt arbete är funktionalitet ofta frånvarande eller behandlas som ett perifert tillägg (Moyle 2016; Roulstone 2012), trots att funktionalitet inte bara har betydelse för verksamheter med ett uppdrag riktat just mot personer med normbrytande funktionalitet, utan hela det sociala arbetets organisering är knuten till funktionalitet på olika sätt (Bigby 2013; Mattsson 2021; Roulstone 2012; Stafford 2020). Socialarbetare kan möta personer med normbrytande funktionalitet i behov av stöd inom många typer av verksamheter, som exempelvis ekonomiskt bistånd eller missbruksvård.

Artikeln syftar till att bidra till förståelsen av utsatthet i allmänhet och av just funktionshindrade personers utsatthet i synnerhet, genom att utforska följande frågor: Hur konstrueras eller görs normbrytande funktionalitet (West & Zimmerman 1987)? Vilka effekter har sådana konstruktioner på möjligheter att skapa social rättvisa inom socialt arbete och hur kan motstånd göras? Hur kan existentiell och politisk *sårbarhet* förstås i relation till normbrytande funktionalitet (Butler 2009; Johansson Wilén m.fl. 2019)? Vi argumenterar för en *cripistemologisk* utgångspunkt inom socialt arbete, det vill säga "thinking from the critical, social, and personal position of disability" (Johnson & McRuer 2014 s. 134).¹ Cripistemologin, som är sprungen ur cripteorin, är grundad i situerad kunskap och erfarenhet, och från denna position kan föreställningar om den normala kroppen synliggöras och kritiserar och alternativa visioner utarbetas.

Vi illustrerar dessa teoretiska spörsmål med en omdiskuterad annons från Arbetsförmedlingens kampanj "Gör plats!". Annonsen och dess efterspel används som ett konkret exempel på hur normbrytande funktionalitet konstrueras, och

1 Begreppet cripistemologi är en sammansättning av engelskans *cripple* (krympling) och epistemologi.

hur det i konstruktionen ingår aspekter av paternalism, ableism och sårbarhet.² I Arbetsförmedlingens arbete med särskilt utsatta grupper finns klara dimensioner av socialt arbete, vilket gör annonsen relevant för artikelns syfte. För att undvika en förenklad bild av personer med normbrytande funktionalitet har vi ett intersektionellt perspektiv (Crenshaw 1991; de los Reyes & Mulinari 2005) och diskuterar hur görandet av funktionalitet, kön och ras/etnicitet samverkar i annonsen.

Bakgrund

I september 2019 lanserade Arbetsförmedlingen den nationella annonskampanjen "Gör plats!" som en del i myndighetens insatser riktade mot grupper som beskrivs ha en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Syftet var att bidra till en mer inkluderande arbetsmarknad där fler personer med normbrytande funktionalitet får arbete. En av annonserna föreställde en ung kvinna i rullstol, iklädd t-shirt och kjol. Hennes bara ben och fötter pekade utåt. Kvinnans huvud hade ersatts av en av Sveriges mest välkända mode- och skönhetsinfluencers huvud, Therése Lindgren. Bildens rubrik löd: "Hade hon blivit en mäktig influencer?" Den underliggande betydelsen, som vi tolkar den, var att om Therése Lindgren hade varit en person med en normbrytande funktionalitet, så skulle hon inte självklart ha kunnat bli en inflytelserik influencer.³

När annonsen publicerades framkom det att kvinnan i rullstol också var en relativt välkänd influencer, Natalie Eriksson. Hon kommenterade annonsen i ett Facebookinlägg där hon berättade att hon enbart fått reda på att hennes huvud skulle bytas ut på bilden. Hon beskrev också fotosessionen: "Jag blev tvingad till att göra saker med min vänstra hand som är den mest 'skadade' delen i min kropp. Mina ben skulle peka utåt vilket de aldrig gör. Fotografen gjorde allt för att förvärra min CP" (Eriksson 2019b). Det Eriksson framför allt reagerade på var dock bildens rubrik. Hennes Facebookinlägg spreds i media, vilket tillsammans med annonsen ledde till massiv kritik mot Arbetsförmedlingen. På sociala medier väcktes dessutom frågan om *whitewashing*, det vill säga att den vita och blonda Therése Lindgrens huvud hade satts på halvbrasilianskan Natalie Erikssons kropp (Eriksson 2019a; 2019b; Jallow 2019). Inom en vecka drog Arbetsförmedlingen in bilden från annonskampanjen, och Eriksson fick så småningom skadestånd från Arbetsförmedlingen (Rågsjö Thorell 2019).

Kampanjens titel "Gör plats!" indikerar att det inte finns någon plats för kategorin personer med normbrytande funktionalitet, utan denna plats måste skapas, underför-

2 Det bör påpekas att detta inte är en empirisk studie utan en teoretisk text där enstaka bilder fungerar "som exempel och illustrationer" av de teoretiska resonemangen (Sverrisson 2015 s. 194).

3 Annonsens utformning beskrivs mer ingående nedan, men kan också ses i Rågsjö Thorell (2019) och Eriksson (2019b).

stätt med stöd av en aktör som Arbetsförmedlingen. Aktuell statistik från Statistiska Centralbyrån (2022) visar att andelen sysselsatta bland personer med normbrytande funktionalitet är 8 procent lägre jämfört med övriga befolkningen, och det är färre som arbetar heltid. 28 procent har upplevt diskriminering, varav en större andel är kvinnor, och en större andel är personer med nedsatt arbetsförmåga. Negativa attityder från arbetsgivare är den vanligaste formen av diskriminering av personer med normbrytande funktionalitet och nedsatt arbetsförmåga (SCB 2020).⁴

Det finns således ett reellt problem med högre arbetslöshet samt negativa attityder bland arbetsgivare. Arbetsförmedlingens kampanj försöker bidra till förändring och en mer inkluderande arbetsmarknad för personer med normbrytande funktionalitet (Arbetsförmedlingen 2020). Detta initiativ är lovvärt. I den här artikeln vill vi dock utgå från exemplet ovan för att diskutera skärningspunkten funktionalitet, kön, ras/etnicitet och socialt arbete. Den kontrast som konstrueras mellan de båda kvinnorna i annonsen, gör den särskilt lämpad för artikelns syfte.

Nedan kommer tre begrepp att diskuteras. Inledningsvis behandlar vi *paternalism*, ett förhållningssätt som har dominerat det sociala arbetets historia och som fortfarande är en stor del av socialt arbete (Levy Simon 1994; Bransford 2011; Mossberg 2016). Därefter diskuteras vi *ableism*, som är en del av senare tiders skifte mot normkritik. Normkritik är dock inte tillräckligt för att förstå den utsatthet personer med normbrytande funktionalitet erfar, det tredje begreppet är därför *sårbarhet*. Därefter belyser vi begreppen med hjälp av Arbetsförmedlingens annons samt delar av den debatt som uppstod i sociala medier. Avslutningsvis lyfter vi begreppet *cripistemologi* och dess potential för socialt arbete.

Paternalism

I Reamers (1983) definition innebär paternalism att individens valmöjligheter eller handlingar begränsas utan dennas uttryckliga medgivande, eftersom detta anses vara för individens eget bästa. Paternalistiska handlingar, menar Reamer, kan bestå av tre kategorier: 1) ingripande i en individs intentioner eller handlingar, 2) avsiktligt undanhållande av information och 3) avsiktligt spridande av felaktig information. I det sociala arbetet rättfärdigas dessa handlingar med synsättet att det är för klientens eller målgruppens bästa och att det är socialarbetaren som är kvalificerad att göra den bedömningen, inte klienten (Reamer 1983).

4 Arbetsförmågan mäts mot en synnerligen varierande och kontextuell arbetsmarknad (Norstedt 2011). Tengland (2014) har undersökt instrument som används för att bedöma arbetsförmågan i några europeiska länder, däribland Sverige, och det framkommer att individens förmåga inte prövas gentemot specifika arbetsuppgifter i en specifik arbetsmiljö. Arbetslösheten bland personer med normbrytande funktionalitet kan alltså vara betydligt högre än vad SCB:s siffror visar.

Paternalism kan också definieras som handlingar som genomförs utan individens informerade samtycke (Nikku 1997; Karlsson 2007). Ett informerat samtycke innebär att erhålla och förstå informationen som tillhandahålls, att individen är kompetent att ge samtycke och att samtycket är frivilligt. Frivilligheten kan dock vara chimär, om det finns övertalande inslag från en auktoritet i sammanhanget. Om det inte är säkert att det givna samtycket är frivilligt kan det tolkas som en paternalistisk handling (Nikku 1997).

I den så kallade paternalistiska fällan betraktas individen enbart som ett offer, utan förmåga till handlingsberedskap och mobilisering av egna resurser (Levy Simon 1994). Offerrollen är särskilt tydlig i relation till funktionalitet. En vanlig stereotyp bild av personer med normbrytande funktionalitet är det tragiska offret (Alexander 2015; Ghersetti 2007; Ljuslinder 2002). Ett närbesläktat synsätt är *myten om personlig tragedi* (Oliver 1996). Normbrytande funktionalitet uppfattas här som en individuell tragedi som ödelagt möjligheterna till ett meningsfullt liv. Stereotypen ligger till grund för den så kallade medicinska modellen. Enligt den är normbrytande funktionalitet en patologisk avvikelse hos individen där lösningen på "problemet" tillhandahålls genom behandling, (re)habilitering, normalisering och, om möjligt, botande (Oliver 1996; Thomas 2007). Ett medicinskt och paternalistiskt synsätt på funktionalitet lever kvar såväl inom utbildning i socialt arbete som i det sociala arbetets praktik (Burghardt m.fl. 2021; Meekosha & Dowse 2007; Stafford 2020).

Ableism

De beskrivna stereotyperna liksom den medicinska modellen bygger på vad som kallas *ableism*, det vill säga ett normativt tankesystem om funktionsfullkomlighet.⁵ Ableism definieras som

... a network of beliefs, processes and practices that produces a particular kind of self and body (the corporeal standard) that is projected as the perfect, species-typical and therefore essential and fully human. Disability then is cast as a diminished state of being human. (Campbell 2009 s. 5)

Ableism kan beskrivas som ett system, uppbyggt kring en föreställning om att all slags normbrytande funktionalitet är negativ, oacceptabel och ska om möjligt lindras eller botas. Systemet både konstruerar och framhäver betydelsen av vad som uppfattas

⁵ Begreppet *ableism* härrör från forskningsfältet *disability studies*. Liknande tankegångar har utvecklats inom exempelvis *deaf studies*. Se Apelmo (2016a) för en jämförelse av teoretiska resonemang och begrepp inom *deaf studies* och *disability studies*.

som en frisk kropp och ett normalt medvetande, till exempel hur snabb vår förmåga att tänka bör vara och vilka känslor som är acceptabla att uttrycka. Det involverar individens förväntade kontroll över kropp och medvetande, inklusive vilka sätt att uppföra sig och vilka vanor som är godtagbara (Campbell 2012). Utgångspunkten är den normativa och förgivettagna funktionsfullkomliga kroppen (Campbell 2008). Ableism ligger därmed till grund för diskriminering och marginalisering av kroppar med normbrytande funktionalitet (se exempelvis Apelmo & Nordgren 2022). Tankesättet kan även appliceras på andra kroppar som uppfattas enbart utifrån sin "avvikelse", till exempel äldre personer, rasifierade personer eller personer med missbruks- och beroendeproblematik (se exempelvis Jönson & Taghizadeh Larsson 2019). Produktivitet och socialt värde är en outtalad måttstock som människor i utsatthet jämförs med (Garland-Thomson 1997; Alftberg 2021). Det sociala arbetets stöd och behandling handlar då om att uppnå förväntat oberoende och att vara en god och produktiv medborgare (McRuer 2006). Här finns, med Esseds (2005) ord, en systemisk ojämlikhet. Denna ojämlikhet formas genom vardagliga yttringar på samhälls- och individnivå som normaliseras och framstår som förgivettagna. Essed skriver om rasism, men det är samma typ av process där socialiserade föreställningar – rasistiska eller ableistiska – införlivas i regelmässiga och välbekanta praktiker i vardagliga situationer. Funktionalitet samverkar givetvis också med andra maktordningar, som kön, klass, ras/etnicitet, sexualitet och ålder (Burghardt m.fl. 2021; Stafford 2020; Thomas 1999), vilket exemplifieras nedan i diskussionen av annonsen.

Campbell (2012) menar att ableism i grunden har två beståndsdelar. Den första är idén om den normala individen och föreställningen om att normbrytande funktionalitet alltid innebär lidande. Lidandet uppfattas bero på just funktionaliteten, inte exempelvis brist på stöd och delaktighet, eller diskriminering och marginalisering. Den andra beståndsdelan utgörs av upprätthållandet av skillnaden mellan den normala individen (som är mänsklig) och den avvikande, abnorma och mindre mänskliga individen. Samma åtskillnad ses också i system och processer som sexism, rasism och ålderism (Campbell 2012). Campbell menar att denna åtskillnad leder till kravet att människor definieras och definierar sig själva som antingen med eller utan normbrytande funktionalitet, oavsett komplexiteten i individers situationer och livsvillkor. Här finns en stor gråzon eftersom få människor entydigt passar in i endera kategorin. Vår funktionalitet är alltid relationell och situerad; den sker i relation till omgivningen i specifika situationer vilket påverkar våra förmågor, intentioner och mål. Över tid kan också tillfälliga sjukdomar, skador eller åldersrelaterade kroppsliga förändringar medföra förändrad funktionalitet.

Cripteorin uppstod inom cultural studies i USA (McRuer 2006; Sandahl 2003) och har bidragit till att en kritisk blick har riktats mot ableistiska normer och det system som McRuer (2006) kallar obligatorisk funktionsfullkomlighet (*compulsory*

able-bodiedness), och som i Sverige har benämnts som funktionsmaktordningen (se exempelvis Bahnér 2016; Palmqvist 2020). I ett sådant perspektiv är normbrytande funktionalitet en position från vilken vi kan betrakta världen och ifrågasätta hur ideal om funktionsfullkomlighet skapas och normaliseras (McRuer 2006).

Levd, existentiell och politisk sårbarhet

Thomas (1999) påpekar att det inte är tillräckligt att enbart fokusera på samhälleliga funktionshinder. Även vad hon kallar effekter av normbrytande funktionalitet (*impairment effects*), som exempelvis kronisk smärta, muskelsvaghet, trötthet eller rädsla inför en förväntad tidig död måste tas hänsyn till. Dessa effekter kan dock i sin tur leda till funktionshinder, om exempelvis en arbetsgivare vägrar anställa en person med muskelsvaghet, för att personen i fråga behöver utföra vissa rörelser på ett icke-konventionellt sätt eller med ett hjälpmedel (Thomas 1999). I den levda erfarenheten är funktionshinder och effekter av normbrytande funktionalitet inte skilda åt utan insnärjda i varandra. Erfarenheter av funktionshinder, som exempelvis diskriminering eller fördomsfullt bemötande, kan förkroppsligas som smärta, medan smärtan i sig förstås genom ett socialt och kulturellt raster (Hughes & Paterson 1997). Men på ett analytiskt plan är det viktigt att synliggöra den levda erfarenheten av sårbarhet som följer av normbrytande funktionalitet, utan att för den skull ta för givet att med sårbarhet följer exempelvis passivitet (Palmqvist 2020). Inom internationell funktionsrättsforskning har det funnits ett motstånd mot att tala om den sårbarhet som uppstår med en normbrytande funktionalitet, men Shakespeare (2014) understryker att det inte går att bortse från att vid exempelvis normbrytande kognitiv funktionalitet finns en ökad risk för våld och övergrepp. Vid ett alltför ensidigt fokus på ableism riskerar också effekter av normbrytande funktionalitet och den påföljande sårbarheten att osynliggöras.

Flera författare menar dock att vi behöver använda begreppet sårbarhet med viss försiktighet (Brown 2011; Johansson Wilén m.fl. 2019; Scully 2013). Det handlar inte om att göra personer med normbrytande funktionalitet till en kategori ”särskilt sårbara människor”. Sårbarhet kan hänga samman med normbrytande funktionalitet, men den kan också uppstå som en följd av samhällets oförmåga att möta de behov som finns (Scully 2013).

Begreppet sårbarhet har kritiserats för dess koppling till paternalism, social kontroll och stigmatisering (Brown 2011). Två synsätt kan urskiljas. Å ena sidan kan den sårbara individen ses som bristfällig, passiv, tragisk och i behov av skydd, trots att personen själv inte alltid uppfattar sig så. Eftersom personen inte anses veta sitt eget bästa, finns det en risk att dennes rättigheter åsidosätts. Sårbarheten kopplas här till individen i stället för sociala strukturer (Brown 2011), och det ses som uteslutet

att den sårbara individen också kan ha aktörskap (Johansson Wilén m.fl. 2019). Å andra sidan har sårbarhetsbegreppet använts som utgångspunkt för teorier om social förändring, rättvisa och mänskliga rättigheter (Brown 2011; Butler 2009; Johansson Wilén m.fl. 2019; Scully 2013; Turner 2001). Butler (2009) delar det senare synsättet. Hon skiljer på två typer av sårbarhet, och vi menar att denna distinktion på ett bättre sätt fångar de erfarenheter personer med normbrytande funktionalitet har än begreppet social utsatthet. Butler ser sårbarhet dels som en existentiell del av att vara människa. Hon använder begreppet osäkerhet (*precariousness*) för denna universella skörhet som vi alla delar. Normbrytande funktionalitet, sjukdomar och/eller ålderdom är något som de flesta upplever. Dels är sårbarheten politisk, vad Butler benämner som prekaritet (*precarity*). Brist på ekonomiskt och socialt stöd leder till sårbarhet, exempelvis vid nedskärningar i insatsen personlig assistans, eller då dålig arbetsmiljö ökar risken för förslitningsskador. Strukturella faktorer påverkar graden av sårbarhet – globala och lokala ojämlikheter, som dåliga arbetsvillkor, fattigdom och undernäring ökar risken för kroniska sjukdomar och normbrytande funktionalitet (Shakespeare 2014). Den politiska sårbarheten är alltså inte helt skild från den existentiella sårbarheten. Samtidigt kan en hög socioekonomisk position aldrig fullständigt skydda från den existentiella sårbarheten (Butler 2009). Likt tidigare författare (Johansson Wilén m.fl. 2019) kommer vi fortsättningsvis att benämna Butlers båda begrepp som existentiell respektive politisk sårbarhet, eftersom dessa begrepp är tydligare i en svensk kontext.

Den existentiella sårbarheten gör att alla människor är ömsesidigt beroende, såväl av anhöriga som av okända (Butler 2009; Scully 2013). Scully (2013) påpekar dock att samhället enbart medger den typ av beroende som de flesta människor delar och som inte uppfattas som beroende (exempelvis tillgång till skola, viss vård och omsorg samt kollektivtrafik), medan de grupper som har andra former av beroende konstrueras som onormala och sårbara. Det vi behöver fråga oss, menar Scully, är varför endast vissa former av beroende associeras till svaghet, hjälplöshet och passivitet (Scully 2013) – egenskaper som i sin tur kan sammankopplas med ett paternalistiskt synsätt.

Vi kommer nu att exemplifiera ovanstående teoretiska resonemang med hjälp av Arbetsförmedlingens annons, som presenterades inledningsvis.

Arbetsförmedlingens annons: rening, femininitet och whitewashing

Färgannonsen från år 2019 består alltså av ett fotomontage av Erikssons kropp och Lindgrens ansikte. Eriksson är fotograferad snett framifrån, med ett lätt underifrånsperspektiv och mot en mörkgrön bakgrund. Fotot är centrerat i annonsen. Ovanför henne står texten i kursiva versaler: "Hade hon blivit en mäktig influencer?" Till höger

om Eriksson syns texten "Therése Lindgren, influencer" i mindre punktstorlek. I annonsens nederkant står det "Ge fler en ärlig chans på görplats.se" samt avsändaren: "Arbetsförmedlingen Swedish Public Employment Service" tillsammans med deras logotyp. Eriksson sitter inte i den självstyrda elrullstol som hon brukar använda, enligt vad som framgår av hennes Instagramkonto. I stället sitter hon i en enklare manuell rullstol av den typ som finns till låns på flygplatser och sjukhus, med rejäla handtag för den transportör eller vårdpersonal som kör. Eriksson sitter långt fram på rullstolens sits. Hon är iklädd en ljusgrå kortärmad t-shirt, som är lite tight över bysten och knuten i höger midja samt en ljus långkjol med slits upp till mitten av låret. Högerhanden vilar i knät, medan vänsterhanden hålls upp i axelhöjd. Båda händerna är väl synliga och kraftigt vinklade. Även benen och fötterna är bara. De hänger fritt i luften, eftersom fotstöden är uppfällade. Höger knä är böjt, medan hela vänsterbenet är rakt utsträckt. Fötterna är vinklade och tårna (med svart nagellack) spretar. Lindgren tittar rakt in i kameran med en allvarlig min och med hakan aningen höjd. Hon har det långa blonda håret utsläppt och är sminkad.

Å ena sidan pekar kamerans underifrånperspektiv och den lyfta hakan på att det rör sig om en person med makt. Vinkeln är ett vanligt sätt att fotografera män som innehar en maktposition (Gunnarsson 2016). Å andra sidan ifrågasätts detta dels av frågan "hade hon blivit en mäktig influencer?" och dels av bilden och dess attiraljer som helhet.

Att mycket bar hud syns är helt i enlighet med de bilder som förmedlas av många kvinnliga influencers, där uppvisandet av den (unga) kvinnliga kroppen ingår i marknadsföringen av influencer-personan (Duffy & Hund 2015; Drenten m.fl. 2020). Garland-Thomson (1997) påpekar att medan olika skönhetspraktiker ökar kvinnors kulturella kapital och normaliserar den kvinnliga kroppen, så reducerar normbrytande funktionalitet kvinnors kulturella kapital och gör kroppen abnorm. I annonsen uppstår, i intersektionen funktionalitet och kön, en kontrast mellan å ena sidan den funktionsfullkomlighet, attraktionskraft och sexighet som sammankopplas med den kvinnliga influencerns offentliga persona, och å andra sidan den funktionsnedsatta kroppen, som tenderar att ses som bristfällig, könlös och asexuell (Malmberg 2012; Shuttleworth 2012). Men här anar vi ett annat syfte bakom den bara huden: den normbrytande funktionaliteten ska exponeras. Eriksson (2019b) påpekar på sin Facebooksida, som citerades inledningsvis, att hon under fotosessionen "blev tvingad" att visa fram sin mest skadade hand, och att benen skulle "skulle peka utåt vilket de aldrig gör". Det vänstra rätade benet, de vinklade fötterna och spretande tårna på fotot visar tydligt vilken kategori/arketyper modellen tillhör: den funktionsnedsatta, avvikande och lite mindre mänskliga (Campbell 2009). Erikssons kropp görs mer iögonenfallande genom att den normbrytande funktionaliteten överdrivs: "Feminization prompts the gaze; disability prompts the stare" (Garland-Thomson

1997 s. 28). Campbell (2012) understryker att åtskillnaden mellan funktionsfullkomlig och icke-funktionsfullkomlig är imaginär och snarare kan beskrivas som en rening (*purification*), det vill säga en konstruktion av distinkta kategorier eller arketyper som inte tar hänsyn till komplexiteten i människors liv. Ett exempel är de system som klassificerar sjukdom och normbrytande funktionalitet, som ICD-11 och ICF (*International classification of disease 11* och *International classification of functioning, disability and health*) som används för att diagnostisera och bedöma vård- och omsorgsbehov. Användningen av dessa instrument producerar och upprätthåller en åtskillnad mellan den normala, funktionsfullkomliga individen/kroppen och den avvikande individen/kroppen med normbrytande funktionalitet. Instrumenten "renar" de båda arketyperna/kategorierna genom att förenkla och skala av mänsklig komplexitet och skapa tydliga gränsdragningar mellan dem (Campbell 2012). I ett ableistiskt samhälle sker ständigt sådana reningsprocesser, vilket fotomontaget är ett exempel på. Vår tolkning är att Erikssons normbrytande funktionalitet förstärks för att ingen ska tveka om vilken grupp hon tillhör, vilket kontrasteras mot Lindgrens otvetydiga funktionsfullkomlighet. Erikssons överdrivna beroende och sårbarhet ställs i annonsen mot Lindgrens entreprenörsanda och profilering av den egna personen som varumärke (Duffy & Hund 2015), trots att Eriksson, enligt ett Facebookinlägg i samband med Arbetsförmedlingens kampanj, har arbetat som influencer sedan hon var 14 år (Eriksson 2019b).

Valet att använda en rullstolsmodell som kan köras av en utomstående, i stället för den användardrivna stolen Eriksson vanligtvis har, förstärker bilden av Eriksson som passiv och beroende av stöd, någon som behöver ges "en ärlig chans". "För den som är rullstolsburen är en rullstol aldrig bara en rullstol. En rullstol bär tecken, den har en form och uttrycker en funktion", skriver Grue (2019 s. 72; se även Apeldo 2016b). När Grue använder sin elrullstol suddas gränsen mellan kropp och maskin ut. Han berättar om magiska minnen från barndomen då vännerna, med skridskor, låter sig dras av honom på isen i något som liknar konstsimmares synkroniserade koreografi. Första gången han sitter i en manuell rullstol blir han däremot sur och tvär: "Den manuella rullstolen var bara en stol på hjul. Vi kunde inte samarbeta" (Grue 2019 s. 65). Grue upplevde sig för första gången vara rullstolsbunden. I annonsen sitter Eriksson långt ut på kanten av rullstolen och utan nedfällda fotstöd. Hennes position är möjligen vald för att framhäva kroppen, men om någon tog tag i handtagen och började köra framåt, är risken stor att Eriksson trillar ur stolen. Eriksson tenderar att framställas som en "stackare" (Apeldo 2013) och ett offer för en tragisk omständighet i enlighet med ett paternalistiskt och medicinskt förhållningssätt, vilket är något helt annat än den politiska sårbarhet som är resultatet av en diskriminerande arbetsmarknad (Scully 2013). De olika synsätten, vad Butler benämner som inramningar, medför också skilda affektiva responser (Butler 2009). Ett stackars offer bemöts med

tolerans och överdriven välvilja (Oliver 1996), medan den som diskriminerats kan få erkännande och upprättelse.

Genom att använda en känd influencers huvud lyfts en specifik form av femininitet, vad Duffy och Hund (2015) benämner som entreprenörsfemininitet. Ett estetiskt arbete måste utföras av influencern, för att disciplinera och upprätthålla kropp och utseende. Influencern balanserar bilderna av "having it all", det vill säga ett glamoröst liv som inkluderar lyxkonsumtion, utlandsresor och mingel med kändisar, med material som är *relatable* – igenkännbara för följarna. Det kan röra sig om bilder av pojkvänner, husdjur, stök i hemmet eller tillfälliga sjukdomar eller problem, som framställer dem som "just like us". Det ekonomiska, sociala och kroppsliga kapital influencern har döljs genom de igenkännbara inläggen kring vardagliga motgångar. Ett emotionellt arbete (Hochschild 2003) utförs också, i framställandet av njutning och socialitet där det privata och offentliga liksom fritid och arbete ständigt blandas samman. Vardagen innebär ofta hårt arbete med foto- och videodokumentation, nätverkande, resor, närvaro vid offentliga tillställningar och osäkra arbetsvillkor. Detta framkommer dock inte i influencerns inlägg, som i stället beskriver den passion de känner inför sitt arbete som de av en lycklig slump hamnade i. På så sätt döljs även det emotionella och estetiska arbete som utförs, och en nyliberal individualiserad, självförverkligande femininitet blir resultatet (Duffy & Hund 2015). I Arbetsförmedlingens kampanj ställs influencerns disciplinerade kropp och utseende mot den okontrollerbara och beroende funktionsnedsatta kroppen. Eriksson framställs vare sig som "having it all" eftersom hennes arbete som influencer förnekas, eller som "just like us", eftersom hon konstrueras som en stackare.

Vidare är de kläder som bärs enkla och vardagliga. Kjolen är tunn och ser ostruken ut – tyget rynkar sig ovanför nederkantens fäll. De är långt ifrån de kläder Lindgren brukar använda som influencer. Dessa är antingen extravaganta eller vardagliga myskläder (som ett uttryck för att hon är "just like us"), men ser alltid nya, moderna och väl genomtänkta ut. T-shirtarna, skjortorna och underkläderna är kritvita. Kläderna i annonsen vittnar i stället om någon som inte når upp till den framgångsrika influencerns lyxkonsumtion och "having it all", men inte heller är som "vi". Den allvarliga minen med slutna mun skiljer sig från de bilder både Lindgren och Eriksson lägger ut på sina Instagramkonton, där de oftast skrattar, ler eller har lätt särade läppar. Allvaret stärker känslan av personlig tragedi (Oliver 1996). Den femininitet som skildras här kan därför sägas vara präglad av ett ableistiskt förhållningssätt.

Duffy och Hund (2015) konstaterar att det finns en underrepresentation av icke-vita kvinnor, hbtq-personer samt överviktiga bland USA:s mest följda influencers, som mestadels är unga, vita, heterosexuella, smala – och funktionsfullkomliga vill vi tillägga. I debatten som följde i sociala medier menar bland andra den antirasistiska aktivisten Lovette Jallow att Arbetsförmedlingen gör en så kallad *whitewash*

ing, när de byter ut Erikssons huvud mot Lindgrens (Jallow 2019; se även Eriksson 2019b). Termen *whitewashing* började användas i USA under sent 1990-tal för att benämna fenomenet att amerikansk TV- och filmindustri slentrianmässigt anlidade vita filmarbetare i allmänhet och lät vita skådespelare spela icke-vita roller i synnerhet (Merriam-Webster 2019). Vi vet inte om Arbetsförmedlingen därtill ljusat upp hudtonen på Erikssons kropp. Att funktionshindrade personer kan möta negativa attityder från arbetsgivare utifrån fler diskrimineringsgrunder än just funktionalitet tycks inte vara något Arbetsförmedlingen beaktat. Det kunde också ha varit en poäng att lyfta intersektionen funktionalitet, kön och ras/etnicitet, för att visa att funktionshindrade personer inte är en homogen kategori, som dessutom ofta benämns kort och gott som "funktionshindrade", vilket ytterligare förstärker avhumaniseringen, könlösheten och asexualiteten.

Vithet har beskrivits som osynlig och obemärkt (Ahmed 2011; Dyer 2008). Det finns gott om kulturella representationer av vithet, men de benämns mycket sällan som just vita (Dyer 2008). "To be normal, even to be normally deviant (queer, crippled), is to be white", skriver Dyer (2008 s. 12). Kropp och rum orienteras efter en förgivettagen vithet som får icke-vita kroppar att känna sig obekväma, utsatta och annorlunda. Vita kroppar "blir inte 'pressade' i mötet med saker eller med andra, eftersom deras vithet 'passerar obemärkt'" (Ahmed 2011 s. 135). Icke-vita kroppar blir i stället antingen osynliggjorda eller extremt synliga när de inte passerar; de uppfattas som avvikande och malplacerade. I annonsen har det förstnämnda hänt: den icke-vita kroppen har osynliggjorts, den har med andra ord gjorts normalt avvikande (Dyer 2008) genom att en vit kvinnas huvud placerats på en icke-vit kvinnas normbrytande kropp. Samtidigt har kroppens normbrytande funktionalitet överdrivits och blivit extremt synlig. Vi ser detta som ett exempel på hur ett ableistiskt tankesätt sammankopplar funktionalitet och ras/etnicitet, likt hur funktionalitet och femininitet sammankopplades ovan.

Paternalism och dess motstånd

Arbetsförmedlingen involverar inte Eriksson i annonsens utformning, och hennes godkännande av slutresultatet inhämtas inte. Det kan ses som ett uttryck av paternalism från Arbetsförmedlingens sida. Historiskt sett har personer med olika typer av normbrytande funktionalitet i stor utsträckning behandlats som barn (Kåhlin m.fl. 2016; Lövgren 2013), och professionell expertis har bedömt vad som är bäst för dem (Starrin 2000). Detta har särskilt gällt personer med normbrytande kognitiv funktionalitet (Ljuslinder 2002; Alftberg m.fl. 2019), men det gäller även personer med andra typer av normbrytande funktionalitet som inte tillåtit medverka i viktiga beslut som fattats rörande deras liv (Apelmo 2013; 2016b; Barron 1996). Det

som framstår som omhändertagande och välvilja, kan i grunden handla om makt och uppfattningar om överlägsenhet (Starrin 1997) och snarare skapa problem än att lösa dem (Burghardt m.fl. 2021).

Arbetsförmedlingen ger inte heller Eriksson all information kring hur annonsen ska utformas, vilket även det ingår i ett paternalistiskt förhållningssätt (Reamer 1983). Eriksson (2019b) frågar sig på sin Facebooksida: "Vad sänder jag för signaler till andra tjejer när det står så?" Annonsen innebär ett icke-erkännande av Eriksson och den plats hon skapat sig i det offentliga som influencer, vilket ytterligare understryks av att hennes namn inte står utsatt i annonsen. Paradoxalt nog förstärks alltså bilden av att det som ung, icke-vit kvinna är svårt att ta plats, även när syftet är att göra plats.

Eriksson gör dock motstånd. Initialt skrev hon om händelsen på sina sociala medier och förklarade hur svårt det var att påverka själva fotograferingen: "Jag har arbetat som modell i nio år och som modell, med CP dessutom, är man väldigt utsatt. Gränsen mellan vad man vill och vad man inte är bekväm med är hårfin" (Eriksson 2019b). Här beskriver Eriksson vad vi benämner som den levda erfarenheten av sårbarhet i arbetslivet. Kritiken mot kampanjen spreds raskt i media och på sociala medier. Fem dagar efter lanseringen fattade Arbetsförmedlingen beslut om att dra tillbaka bilden. Enligt Arbetsförmedlingen var en anledning att kampanjens budskap överskuggades av den diskussion som uppstått, "ett annat viktigt skäl till beslutet var att inte bara Natalie Eriksson utan även Therése Lindgren ändrat sig och inte längre ville delta i kampanjen" (Arbetsförmedlingen 2019). Det är alltså först när den mer namnkunniga influencern vill dra sig ur kampanjen som annonsen plockas bort. Eriksson tog hjälp av en advokat och fick en dryg månad senare skadestånd samt en skriftlig ursäkt. I en intervju i tidningen Resumé (Rågsjö Thorell 2019) beskriver Eriksson sina reaktioner:

Jag vågade knappt gå ut. Jag var så rädd att folk trodde jag var med på texten. Det kändes också som att jag förlorade allt jag byggt upp med min blogg, Instagram etc. Men jag blev liksom också triggad och provocerad att visa dem vilken influencer jag är.

Ett motiv till hennes protest är alltså att hon inte vill svika sina följare, som sedan tidigare kände till hennes medverkan i kampanjen. Eriksson (u.å.) verkar också ha ett aktivistiskt syfte med sin verksamhet som influencer: "Jag har den här bloggen för jag vill dela min vardag som ung och ha en funktionsnedsättning. Jag vill hjälpa andra och motverka funkofobin." På frågan om varför hon krävde skadestånd, svarar Eriksson: "Jag är väldigt modig när det kommer till mina rättigheter. Det var en självklarhet att begära det" (Rågsjö Thorell 2019).

Motstånd sker dock sällan i ett vakuum. Eriksson fick stöd av sina följare, liksom i den mediala diskussion som följde. Erikssons hänvisning till rättigheter i citatet ovan kan också ses som en del i ett större skifte mot ökat rättighetsfokus. Exempelvis bytte Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO) namn till Funktionsrätt Sverige (2017) hösten 2016 med syfte att stärka kopplingen till Förenta Nationernas *Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* från år 2006. Vi återkommer till kontexten för Erikssons motstånd nedan.

Slutdiskussion: Att verkligen göra plats

I artikeln har vi visat hur konstruktioner av funktionalitet kopplas till paternalistiska och ableistiska synsätt och hur föreställningar om funktionalitet, kön och ras/etnicitet samverkar i dessa konstruktioner. Paternalismens grundantagande, att vissa kategorier av människor saknar förmåga till egna ställningstagande rörande sin livssituation, har en lång tradition i det sociala arbetet. I relation till personer med normbrytande funktionalitet är detta särskilt påtagligt, eftersom dessa individer saknat rätten till självbestämmande utifrån retoriken för sitt eget bästa. Paternalismen kan också sammankopplas med ableism och dess upprätthållande av skillnaden mellan en normal respektive avvikande funktionalitet. Funktionsfullkomlighet betraktas som det eftersträvarvärda, medan det avvikande knyts till brist och offerroll. Samtidigt är det viktigt att synliggöra den levda erfarenheten av sårbarhet som kan följa av normbrytande funktionalitet och dess effekter, liksom den politiska sårbarhet som uppstår på grund av bristande resurser, utan att tolka denna sårbarhet utifrån paternalistiska och ableistiska perspektiv.

Butler (2009) menar att med den gemensamma existentiella sårbarheten följer en förpliktelse att skapa betingelser så att alla liv kan blomstra. Vad exemplet med annonsen visar är att Arbetsförmedlingen har en inkluderingsstanke, de vill göra plats för de kroppar som inte passar in, men effekten blir ett upprätthållande av dikotomin ”vi som är normala” och ”de Andra, med normbrytande funktionalitet”. De förstnämnda är oberoende och de sistnämnda beroende. Normaliteten knyts både till funktionsfullkomlighet och till vithet. Erikssons normbrytande funktionalitet framhävs – renas med Campbells (2012) ord – för att tydligt markera vilken kategori hon tillhör. Därmed motverkar kampanjen det sociala arbetets strävan efter social rättvisa.

För att bryta mönstret av paternalism och ableism krävs en annan utgångspunkt och vi vill här skriva fram ett cripistemologiskt perspektiv (Johnson & McRuer 2014; McRuer & Johnson 2014). En sådan utgångspunkt rör inte bara normbrytande funktionalitet utan har också relevans för arbetet med andra utsatta grupper som riskerar att ses som avvikande. Avvikelse och normalitet konstrueras ständigt i det sociala arbetets praktik genom kategoriseringar som uppfattas som förgivettagna och natur-

liga (Gruber m.fl. 2020; Mattsson 2012; Björngren Cuadra m.fl. 2013).

Att använda cripbegreppet kan tolkas på flera vis. Det kan ses som ett sätt att återerövra och förändra en nedsättande kategorisering, att hylla positionen som den Andre eller att uppmärksamma kroppslig skillnad (Garland-Thomson 1997). Cripbegreppet har spridits inom delar av den svenska funktionsrättsrörelsen och kan möjligen ha utgjort en inspirationskälla för Erikssons kamp för upprättelse. Exempel på detta är bloggen *Crip reactions*, som några medlemmar från Unga Rörelsehindrade startade 2015 (Pugsi 2015); Unga Rörelsehindrade Stockholms *Parametern Podd* (2017) med etiketten crip, där bland andra Eriksson har varit gäst samt avsnittet "Det är hippt att vara crip" i radioprogrammet *Funk i P1* (2016), som behandlar cripteorin.

Cripteorins användbarhet som analytiskt verktyg utanför cultural studies har dock ifrågasatts, exempelvis dess relevans för att förstå levda erfarenheter bland personer med grav kognitiv eller fysisk normbrytande funktionalitet, personer som inte har ett verbalt språk eller kan agera som aktivister (Kulick & Rydström 2015; Löfgren-Mårtenson 2012). Vidare krävs det ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital för att kunna göra motstånd, något som många personer med normbrytande funktionalitet saknar (Apelmo 2012).

Vi ser cripistemologin som en mer fruktbar utgångspunkt inom socialt arbete. Att försöka vara funktionsfullkomlig, och förvänta sig det från andra, är ett självbedrägeri som sanktioneras av samhällets normer, menar Johnson och McRuer (2014). Genom att i stället ta sin utgångspunkt i egna och andras normbrytande funktionalitet och den situerade och förkroppsligade erfarenhet och kunskap som härrör från denna position – däribland de olika formerna av sårbarhet vill vi tillägga – skapas en värld av möjligheter. Normbrytande funktionalitet ska här tolkas i vid bemärkelse. Cripbegreppet inkluderar personer med alla typer av normbrytande funktionalitet och kroniska sjukdomar. Johnson och McRuer ser även den cripistemologiska kunskapen som relationell, det vill säga även den som lever eller arbetar nära en person med normbrytande funktionalitet kan ha tillgång till denna kunskap. Därtill utforskar de beröringspunkter med andra marginaliserade sätt att veta: svart feministisk, queera och feministiska epistemologier, vilka också utgör cripistemologins föregångare (Johnson & McRuer 2014; McRuer & Johnson 2014). Ett exempel på allianser som kan uppstå ser vi i diskussionen som följde på annonskampanjen, då Jallow (2019) via sin Youtubekanal gick ut och stöttade Eriksson.

Vi menar att den existentiella sårbarhet som vi alla delar kan fungera som ett argument för detta perspektiv. Socialt arbete har sällan haft kontakt med funktionsrättsrörelsen eller med kritiska forskningsperspektiv på funktionalitet (Burghardt m.fl. 2021; Meekosha & Dowse 2007; Stafford 2020). Ett cripistemologiskt synsätt inom socialt arbete tar sin utgångspunkt i tidigare marginaliserad kunskap. Det innebär att lyssna till individer med normbrytande funktionalitet och deras kunskap

och erfarenheter, men också ett gränsöverskridande samarbete mellan socialt arbete och funktionsrättsrörelsen liksom andra sociala rörelser, med syfte att skapa "alternativa visioner för hur ett samhälle kan organiseras" (Mulinari m.fl. 2020; se även Burghardt m.fl. 2021). Mer komplexa analyser av samhället kan göras och nya strategier kan utarbetas. Det innebär också att framhålla och vidkänna människors sårbarhet, oavsett vad den beror på. Endast så kan det verkligen göras plats för alla.

Referenser

- Ahmed, S. (2011). *Vithetens hegemoni*. Tankekraft.
- Alexander, J. (2015). "Superhumanity" and the embodiment of enlightenment. I: D. Jackson, C.E.M. Hodges, M. Molesworth & R. Scullion (red.), *Reframing disability? Media, (dis)empowerment and voice in the 2012 Paralympics*. Routledge.
- Alftberg, Å. (2021). Ålderism och ableism som strategier för social ordning. I: H. Jönson (red.), *Perspektiv på ålderism*. Social Work Press.
- Alftberg, Å., Johansson, M. & Ahlström, G. (2019). Ambivalence among staff regarding ageing with intellectual disabilities: experiences and reflections. *Journal of Intellectual Disabilities*, 25(2), 1–18.
- Apelmo, E. (2012). Crip heroes and social change. *Lambda Nordica*, 17(1–2), 27–52.
- Apelmo, E. (2013). *Som vem som helst: kön, funktionalitet och idrottande kroppar*. Daidalos.
- Apelmo, E. (2016a). Rumsliga möjligheter och begränsningar: teoretiska och empiriska perspektiv på ljudmiljöer. I: Å. Alftberg, E. Apelmo & K. Hansson (red.), *Ljud tar plats: funktionshinderperspektiv på ljudmiljöer*. Lund Studies of Arts and Cultural Sciences 11, Lund university.
- Apelmo, E. (2016b). *Sport and the female disabled body*. Routledge.
- Apelmo, E. & Nordgren, C. (2022). Still waiting for the hand to be raised: on being crip killjoys at an ableist university. I: H. Egard, K. Hansson & D. Wästerfors (red.), *Accessibility denied: understanding inaccessibility and everyday resistance to inclusion for persons with disabilities*. Routledge.
- Arbetsförmedlingen (2019). *Gör plats-kampanjen tar bort en bild*. [<https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/nyheter/nyhetsarkiv/2019-10-04-gor-plats-kampanjen-tar-bort-en-bild> Hämtat: 2021-06-23].
- Arbetsförmedlingen (2020). *Det här gjorde Arbetsförmedlingen för sina 67 miljarder kronor*. [<https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/nyheter/nyhetsarkiv/2020-02-25-det-har-gjorde-arbetsformedlingen-for-sina-67-miljarder-kronor> Hämtat: 2021-06-23].
- Bahnér, B. (2016). *Så nära får ingen gå? En studie om sexualitet, funktionshinder och personlig assistans*. Göteborgs universitet.
- Barron, K. (1996). *The transition from adolescence to adulthood for physically disabled young people*. Uppsala universitet.
- Bigby, C. (2013). A national disability insurance scheme: challenges for social work. *Australian Social Work*, 66(1), 1–6.
- Björngren Cuadra, C., Lalander, P. & Righard, E. (2013). Socialt arbete i Malmö: perspektiv och utmaningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 20(1), 4–12.
- Bransford, C.L. (2011). Reconciling paternalism and empowerment in clinical practice: an intersubjective perspective. *Social Work*, 56(1), 33–41.
- Brown, K. (2011). "Vulnerability": handle with care. *Ethics and Social Welfare*, 5(3), 313–321.

- Burghardt, M., Edelist, T., Schormans, A.F. & Yoshida, K. (2021). Coming to critical disability studies: critical reflections on disability in health and social work professions. *Canadian Journal of Disability Studies*, 10(1), 22–53.
- Butler, J. (2009). *Krigets rammar: när är livet sörjbart?* Tankekraft.
- Campbell, F.K. (2008). Refusing able(ness): a preliminary conversation about ableism. *M/C journal*, 11(3). [<https://journal.media-culture.org.au/index.php/mcjournal/article/view/46> Hämtat: 2022-08-09].
- Campbell, F.K. (2009). *Contours of ableism: the production of disability and abledness*. Palgrave Macmillan.
- Campbell, F.K. (2012). Stalking ableism: using disability to expose "abled" narcissism. I: D. Goodley, B. Hughes & L. Davis (red.), *Disability and social theory: new developments and directions*. Palgrave Macmillan.
- Crenshaw, K.W. (1991). Mapping the margins: intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241–1299.
- de los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet*. Liber.
- Drenten, J., Gurrieri, L. & Tyler, M. (2020). Sexualized labour in digital culture: Instagram influencers, porn chic and the monetization of attention. *Gender Work Organ*, 27(1), 41–66.
- Duffy, B.E. & Hund, E. (2015). "Having it all" on social media: entrepreneurial femininity and self-branding among fashion bloggers. *Social Media + Society*, 1(2), 1–11.
- Dyer, R. (2008). *White: essays on race and culture*. Routledge.
- Eriksson, N. (2019a). *Mitt ursprung?* [video], 9 december. [https://www.youtube.com/watch?v=qQVm-4_kVo Hämtat: 2022-08-09].
- Eriksson, N. (2019b). *Här kommer ett tydligare inlägg om situationen med Arbetsförmedlingen* [Facebook], 30 september. [<https://www.facebook.com/natalie.ahlgren/posts/2473256882752713> Hämtat: 2022-08-09].
- Eriksson, N. (u.å.). *This is how I roll* [blogg]. [<https://nouw.com/thisishowiroll> Hämtat: 2022-08-09].
- Essed, P. (2005). Vardagsrasism. I: P. de los Reyes & M. Kamali (red.), *Bortom Vi och Dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. SOU 2005:41.
- Funk i P1*. (2016). "Det är hippt att vara crup" [radioprogram]. Sveriges Radio, P1, 5 juli. [<https://sverigesradio.se/avsnitt/743525> Hämtat: 2022-08-09].
- Funktionsrätt Sverige. (2017). *Begreppet funktionsrätt*. [<https://funktionsratt.se/om-funktionsratt-sverige/begreppet-funktionsratt/> Hämtat: 2022-08-09].
- Garland-Thomson, R. (1997). *Extraordinary bodies: figuring physical disability in American culture and literature*. Columbia University Press.
- Ghersetti, M. (2007). *Bilden av funktionshinder: en studie av nyheter i Sveriges Television*. Göteborgs universitet.
- Gruber, S., Dahlstedt, M., Herz, M. & Lalander, P. (2020). Förord: kritiska sociala arbeten. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(3/4), 199–206.
- Grue, J. (2019). *Jag lever ett liv som liknar ditt: en berättelse om att leva med en sårbar kropp*. Weyler.
- Gunnarsson, T. (2016). *Bilder som förändrar världen*. Gävle kommun.
- Hochschild, A.R. (2003). *The commercialization of intimate life: notes from home and work*. University of California Press.
- Hughes, B. & Paterson, K. (1997). The social model of disability and the disappearing body: towards a sociology of impairment. *Disability & Society*, 12(3), 325–340.

- Jallow, L. (2019). *Therese Lindgren II: ableism and whitewashing* [video], 2 oktober. [<https://www.youtube.com/watch?v=ph8DmBLBQBY&t=19s> Hämtat: 2022-08-09].
- Johansson Wilén, E., Palmqvist, L. & Sundhall, J. (2019). Snåriga sårbarheter i nyliberala tider: om relationen mellan sårbarhet, agens och nyliberalism. *Tidskrift för genusvetenskap*, 40(1), 49–69.
- Johnson, M.L & McRuer, R. (2014). Cripistemologies: introduction. *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*, 8(2), 127–147.
- Jönson, H. & Taghizadeh Larsson, A. (2019). Ableism and ageism. I: D. Gu & M. E. Dupre (red.), *Encyclopedia of gerontology and population aging*. Springer.
- Karlsson, K. (2007). *Funktionshinder, samtal och självbestämmande: en studie av brukarcentrerade möten*. Linköpings universitet.
- Kulick, D. & Rydström, J. (2015). *Loneliness and its opposite: sex, disability, and the ethics of engagement*. Duke University Press.
- Kählin, I., Kjellberg, A. & Hagberg J.E. (2016). Ageing in people with intellectual disability as it is understood by group home staff. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 41(1), 1–10.
- Levy Simon, B. (1994). *The empowerment tradition in American social work: a history*. Columbia University Press.
- Ljuslinder, K. (2002). *På nära håll är ingen normal: handikappdiskurser i Sveriges television 1956–2000*. Umeå universitet.
- Löfgren-Mårtenson, L. (2012). Hip to be crip? Om cripteori, sexualitet och personer med intellektuell funktionsnedsättning. *Lambda Nordica*, 17(1–2), 53–76.
- Lövgren, V. (2013). *Villkorat vuxenskap: levd erfarenhet av intellektuellt funktionshinder, kön och ålder*. Umeå universitet.
- Malmberg, D. (2012). "To be cocky is to challenge norms": the impact of bodynormativity on bodily and sexual attraction in relation to being a cripple. *Lambda Nordica*, 17(1–2), 194–216.
- Mattsson, T. (2012). Makt, intersektionalitet och det sociala arbetets praktik. I: M. Herz (red.), *Kritiskt socialt arbete*. Liber.
- Mattsson, T. (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Gleerups.
- McRuer, R. (2006). *Crip theory: cultural signs of queerness and disability*. New York University Press.
- McRuer, R. & Johnson, M.L. (2014). Proliferating cripistemologies: a virtual roundtable. *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*, 8(2), 149–159.
- Meekosha H. & Dowse L. (2007). Integrating critical disability studies into social work education and practice: an Australian perspective. *Practice*, 19(3), 169–183.
- Merriam-Webster* (2019). A new meaning of "whitewashing": old word, new meaning. [Hämtat: 2020-06-23].
- Mossberg, L. (2016). Service user involvement in Swedish mental health and social care: an analysis of ideological dilemmas and subject positions in a collaboration context. *European Journal of Social Work*, 19(5), 716–730.
- Moyle, J. (2016). Including disability in the social work core curriculum: a compelling argument. *Australian Social Work*, 69(4), 503–511.
- Mulinari, P., Tahvilzadeh, N. & Kings, L. (2020). Dekolonialt socialt arbete: om relationen mellan gräsrotsrörelser och kritiskt socialt arbete i den urbana periferin. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(3–4), 249–267.
- Nikku, N. (1997). *Informative paternalism: studies in the ethics of promoting and predicting health*. Linköpings universitet.
- Norstedt, M. (2011). *Berättelser om stroke och arbetsliv: att upptäcka styranderelationer*. Lunds universitet.

- Oliver, M. (1996). *Understanding disability: from theory to practice*. Macmillan.
- Palmqvist, L. (2020). *Ålderdom, omsorg och makt: gamlas situation och omsorgsrelationer i nyliberala tider*. Göteborgs universitet.
- Parametern Podd* (2017). Avsnitt 1: Mode och självkänsla [podcast]. [<http://stockholm.ungarerel-sehindrade.se/podcast/avsnitt-1-mode-och-sjalkvansla/>] Hämtat: 2022-08-09].
- Pugsi, J. (2015). "Vi vill ta tillbaka ordet crip": bloggen Crip Reactions bygger på fördomar om funktionsvariationer. *Nöjesguiden*. [<https://ng.se/artiklar/vi-vill-ta-tillbaka-ordet-crip-bloggen-crip-reactions-bygger-pa-fordomar-om>] Hämtat: 2022-08-09].
- Reamer, F. (1983). The concept of paternalism in social work. *Social Service Review*, 57(2), 254–271.
- Roulstone, A. (2012). "Stuck in the middle with you": towards enabling social work with disabled people. *Social Work Education*, 31(2), 142–154.
- Rågsjö Thorell, A. (2019). Efter kritiken mot "Gör plats": influencern får skadestånd av Arbetsförmedlingen. *Resumé*. [<https://www.resume.se/marknadsforing/kampanj/efter-kritiken-mot-gor-plats-influencern-far-skadestand-av-arbetsformedlingen/>] Hämtat: 2022-08-09].
- Sandahl, C. (2003). Queering the crip or crippling the queer? Intersections of queer and crip identities in solo autobiographical performance. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 9(1–2), 25–56.
- SCB (2020). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2019*: information om utbildning och arbetsmarknad (IAM) 2020: 2. Statistiska centralbyrån.
- SCB (2022). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2021*: information om utbildning och arbetsmarknad (IAM) 2022: 2. Statistiska centralbyrån.
- Scully, J.L. (2013). Disability and vulnerability: on bodies, dependence and power. I: C. Mackenzie, W. Rogers & S. Dodds (red.), *Vulnerability: new essays in ethics and feminist philosophy*. Oxford University Press.
- Shakespeare, T. (2014). *Disability rights and wrongs revisited*. Routledge.
- Shildrick, M. & Price, J. (1996). Breaking the boundaries of the broken body. *Body & Society*, 2(4), 93–113.
- Shuttleworth, R. (2012). Bridging theory and experience: a critical-interpretive ethnography of sexuality and disability. I: R. McRuer & A. Mollow (red.), *Sex and disability*. Duke University Press.
- Stafford, L. (2020). Disrupting ableism in social work pedagogy with Maurice Merleau-Ponty and critical disability theory. I: C. Morley, P. Ablett, C. Noble & S. Cowden (red.), *The Routledge handbook of critical pedagogies for social work*. Routledge.
- Starrin, B. (1997). Empowerment som tankemodell. I: E. Forsberg & B. Starrin (red.), *Frigörande kraft: empowerment som modell i skola, omsorg och arbetsliv*. Förlagshuset Gothia.
- Starrin, B. (2000). Empowerment och funktionshinder. I: P. Brusén & L.C. Hydén (red.), *Ett liv som andra: livsvillkor för personer med funktionshinder*. Studentlitteratur.
- Sverrisson, A. (2015). Visuellt metodik. I: G. Ahrne & P. Svensson (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.
- Tengland, P.-A. (2014). Problem med att mäta arbetsförmåga: en genomgång av några befintliga instrument. I: K. Ekberg (red.), *Den relativa arbetsförmågan: teoretiska och praktiska perspektiv*. Studentlitteratur.
- Thomas, C. (1999). *Female forms: experiencing and understanding disability*. Open University Press.
- Thomas, C. (2007). *Sociologies of disability and illness: contested ideas in disability studies and medical sociology*. Palgrave Macmillan.

- Turner, B.S. (2001). Disability and the sociology of the body. I: K.D. Seelman, M. Bury, & G.L. Albrecht (red.), *Handbook of disability studies*. Sage Publications.
- West, C. & Zimmerman, D.H. (1987). Doing gender. *Gender and Society*, 1(2), 125–151.